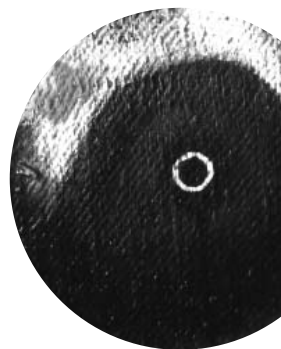

Nyitott múzeum

Beszélgetés Shah Gabriellával

GRÉCZI-ZSOLDOS ENIKŐ

Shah Gabriella, salgótarjáni születésű művészettörténész, a Palócföld folyóirat rendszeres szerzője 2013. december 1-jétől vette át a salgótarjáni Dornyay Béla Múzeum vezetését.

– „Nyitott múzeum” – ezzel a címmel adtad be pályázatodat a salgótarjáni múzeum irányítására. Általános szakmai terved részét képezi az a vezetői vágyad, hogy nyitott legyen a múzeum arra a városra, amelyben működik.

– A múzeum a város szívében helyezkedik el, ezért ennek megfelelően kell működnie: a város kulturális és tudományos vérkeringésének fenntartása az elsődleges feladata. Regionális, országos és nemzetközi kapcsolatai révén aktívan kell gyakorolnia a kulturális, a tudományos és a pedagógiai feladatait. Kiállításai, programjai és kiadványai Salgótarján és Nógrád megye kulturális életének szerves részét kell, hogy képezzék. Nyitottnak kell lennie a formai és az elméleti megújulásra, a salgótarjáni és a nógrádi művészek, a gyűjtők, a város lakói és a városba érkező vendégek felé, szükség van a városi és a megyei kulturális, oktatási intézményekkel összehangolt együttműködésre. Lényeges, hogy a városban és a megyében működő más kulturális és közgyűjteményi intézményeket ne konkurenciaként, hanem partnerként kezelje a múzeum. A Dornyay Béla Múzeum megfelelő irányú változtatások mellett az egyik leghatékonyabban működő kulturális és tudományos központ

szerepét töltheti be. Azt szeretném, ha az intézmény a színvonalas kiállítások, a kutató és a feldolgozó munka révén a „valóság és az elmélet” találkozásának sajátos színtere lenne.

– 2001-től dolgozol a Nógrád Megyei Múzeumi Szervezetnél, a salgótarjáni múzeumba 2010-ben kerültél. Szakmai, vezetői programod alcímében hangsúlyossá tetted a megújítás igényét. Mi az, ami reformálásra vár abban az intézményben, ahol magad is muzeológusként tevékenykedsz több éve?

– A múzeum szakmai feladatai (a gyűjtés–megőrzés–feldolgozás–bemutatás) mellett az új, egységes múzeumarculat kialakítása a célom. Intézményvezetőként kiemelt feladatnak tekintem a múzeumi gyűjtemények további folyamatos leltározását, restaurálását és gondos, megfelelő körülmények közti őrzését. A fejlesztés keretein belül gondoskodni kell a gyűjtemények biztonságos elhelyezéséről, a megnövekedett műtárgyállomány szakszerű, biztonságos raktározásáról. Fontos, hogy múzeumunk a tevékenysége és a szolgáltatása révén ösztönözze az embereket arra, hogy megértsék, megbecsüljék és magukénak tekintsék a múzeum gyűjteményét. Törekszünk a folyamatos kapcsolattartásra a gyűjtőkkel és az alkotóművészekkel.

A tudományos feldolgozás és a publikálás is a gyűjtemények mind szélesebb körű megismertetéséhez járul hozzá. A publikálást szeretném jobban ösztönözni, hiszen a muzeológusok kiváló szakmai tudással rendelkeznek. De ezt a célt szolgálják az állandó és az időszaki kiállítások, a közművelődési programok, illetve a kulturális javak digitalizálása is. A digitalizálás mind a kiállítások tervezésében, mind a gyűjtemények virtuális bemutatásában segítséget jelent. A gyűjtemények megismertetésének fontos módja az online is elérhető adatbázisok elkészítése. Nélkülözhetetlen, hogy megjelenjenek a múzeum gyűjteményeinek katalógusai. Fontosnak tartom azt is, hogy a múzeum saját kiadásban megjelenő könyveinek igényes kivitelűnek és szakmailag pontosnak kell lennie. Az épületünkben nemrég megnyílt Városi Galéria állandó bemutatkozási és értékesítési lehetőséget biztosít a salgótarjáni alkotóknak. A Városi Galéria által válik élővé, hogy a tárlatokhoz rendszeresen művészeti rendezvények, beszélgetések, előadások kapcsolódhatnak. A változás fontos területét képezik a múzeum népszerűsítését, a látogatók megnyerését elősegítő PR-stratégiák, amelyek a sajtó- és médiakapcsolatok ápolására, a látogatókra koncentráló attitűd kialakítására vonatkoznak.

– A múzeum tudományos intézmény, kulturális-szellemi központ, a múlt értékeit a jövőnek megőrző és azokat feldolgozó bemutatóhely, egyfajta „rendezvényház” – sokféleképpen lehet definiálni ezt az intézménytípust. A múzeum mely meghatározottságát milyen módon tartod hangsúlyosnak itt, Salgótarjában?

– A múzeum nem tekinthető hagyományos értelemben művelődési háznak. Ugyanakkor nem csupán tudományos intézmény, hanem kultúrateremtő, kultúraközvetítő, kultúraegységesítő központ, amelynek léte Salgótarján városában és térségében a regionális kulturális fejlesztés szempontjából is elengedhetetlenül szükséges. Egy múzeum az állandó és az időszaki kiállításaiival fogalmazza meg kulturális üzenetét és kerül kapcsolatba a közönséggel. Folyamatosan fel kell mérni a látogatók összetételét és igényeit, hogy ezáltal teljesebb körű kiszolgálást nyújthassunk a különböző társadalmi csoportokból jövő, eltérő életkorú és felkészültségű látogatók számára. A látogatóbarát múzeumra vonatkozó elképzelések Salgótarján város helyzetének és adottságainak figyelembevételével alakíthatók ki. A múzeum tárlatainál törekedni kell arra, hogy a múzeumi kiállítás nyilvános legyen, a látogatók minden rétegéhez szóljon, függetlenül attól, hogy Salgótarjánban vagy hazánk más táján élő, műértő közönségről vagy a kulturális értékeinket felfedezni vágyó külföldi turistáról beszélünk. A kiállításoknál is igazodni kell a kor igényeihez.

– *A pályázatodban az épület egyes belső tereinek arculatalakítását a látogatóbarát-szemlélet megvalósításával kapcsolod egybe. Látva a finansziális lehetőségeket milyenfajta belső átalakítások tervezhetők?*

– Terveim között szerepel a kiállítóterek felújítása. További tervem az épület más tereinek (a kiállítótereknek, a tárgyalóteremnek, a műtárgyraktáraknak, az irodáknak) a felújítása és további modernizálása megfelelő műtárgykörnyezet kialakításával. A fogadóterek jobb kihasználását is át kell gondolni. Például az emeleti kiállítótereket összekötő kihasználatlan előtérben ki lehetne alakítani egy olvasósarkot – szaklapokkal – vagy lehetne gyermekeknek diavetítő sarok. A földszinti fogadótérben szívesen látnék egy nagyképernyős televíziót, ahol folyamatos vetítés folyhatna, hogy a betérő vendégek információhoz jussanak a múzeumi gyűjteményekről, a programokról, a kiállításokról. A nagyméretű kiállítóterek nem minden kiállítás fogadására alkalmasak. A vándorkiállítások és a nagy költségű tárlatok kisebb tereket igényelnek, ezért optimális helykihasználásra van szükség. A terek mobilparavánokkal és egyéb modern eszközökkel – nagyobb építési munkák nélkül – átalakíthatók. A kiállítási infrastruktúra (paravánok, posztamensek) felújítása is elkerülhetetlen. Az eszközök beszerzése pályázatok útján apró lépésekben megvalósíthatónak tűnik. A kiállítótereket mindenképpen a műtárgyvédelmi és biztonsági előírásoknak megfelelően kell kialakítani. A nyertes TIOP pályázatnak köszönhetően az egyik emeleti kiállító terem modern látványraktár lesz, s az átalakítás során megfelelő körülményt tud majd biztosítani az üveggyűjtemény műtárgyainak. A földszinti ún. tanácsterem mindenképpen felújításra szorul. Célszerű lenne úgy átalakítani, hogy többfunkciós helyiséget kapjunk. Méreténél fogva kisebb kiállítások fogadására is alkalmas lenne, emellett

megtarthatja tanácssterem funkcióját is, s konferenciák, egyéb előadások helyszínéül is szolgálhat. Egy kisebb színpad kialakításával pódium-előadásokat is fogadhatunk.

– *Salgótarjáni születésűként, lokálpatrióta muzeológusként évek óta ápolod a Nógrád megyei kultúra és művészet meghatározó személyiségeinek emlékét, kultuszát. Részét képezi ennek a Pásztói Múzeum munkatársaként végzett tevékenységed. Rendezvények, konferenciák, kiállítások rendezésével, illetve kötetek, albumok megjelentetésével számos nógrádi kötődésű alkotó kultuszának ápolásához járultál hozzá.*

– Amikor 2001-ben a Pásztói Múzeumba kerültem, legelső feladatomban a Csohány Galéria berendezése volt. Így már rögtön, első naptól kezdve Csohány Kálmán művészetének a bűvkörébe kerültem, mely a mai napig fogva tart. Azóta nagyon sok mindent tettem/tettünk azért, hogy Csohány Kálmán művészetét mind szélesebb körben megismertessük. Az évről évre megrendezett kiállítások, a kiadványok mellett férjemmel, Shah Timorral közösen készítettünk egy portréfilmet *Elhagyott szárnyak* címmel, majd 2010-ben megjelent egy album is Csohány Kálmán műveivel. A legkedvesebb feladat azonban a Gaál István- emlékszoba létrehozása volt Pásztón. Gaál Istvánt akkor ismertem meg, amikor Pásztóra kerültem. Egy végtelen szerény emberről van szó. Sokszor meghívtuk őt előadni, filmvetítésekre, stb. Róla szintén készítettünk egy portréfilmet a férjemmel (*Egy képíró a Varázsvölgyből* címmel). Halála után lánya, Gaál Réka Pásztónak ajándékozta édesapja bútorait, hatalmas könyvgyűjteményét és személyes tárgyait. Így egy üresen álló Múzeum téri épületben Gaál István budapesti lakásának nappalijához hasonlóan be tudtuk rendezni az emlékszobát. Gaál István halálával a filmvetítéseket nem szüntettük meg, évről évre megrendezzük a Gaál István Filmnapokat, melyekre külföldről is érkeznek előadók Gaál István barátai, tisztelői személyében.

Nagyon fontosnak tartom azonban más nógrádi alkotók művészetének bemutatását is. Nagyon nagyra értékelem Földi Péter Kossuth-díjas, Prima Primissima-díjas festőművész munkásságát. Jelenleg több nagy munkán dolgozom. Az egyik a Mihályfi-gyűjtemény katalógusának kiadása, melyet kolléganómmal, K. Peák Ildikóval végzünk. Illetve emellett jelenleg még két nógrádi alkotó életművét dolgozom fel, Bátki József festő- és szobrászművészt, illetve Lévai Sándor bábtervező iparművészt.

– *Doktori disszertációd, melynek megírásával rövidesen elkészülsz, témája az ikonfestészet. Pontosabban milyen korszakot és mely képzőművészeti alkotásokat érint a kutatásod?*

– A doktori disszertációm munkacíme *Az ikonfestészet deszakralizációja – Uitz Béla és az orosz avantgárd*. Azt vizsgálom, mikor és hogyan vesztett az ikonfestészet abból az erős szakralitásból, mely semmi máshoz nem fogható, ugyanakkor hogyan él tovább a szakrális téma az orosz avantgárdban. Mi

változik, hogyan lesz a szakrálisból mindennapi. A tanulmányom bevezető részében átfogó képet nyújtok az orosz ikonfestészet újrafelfedezéséről, és annak az orosz avantgárd művészetre, majd pedig az egyetemes művészetre gyakorolt hatásáról. Bemutatom azt a deszakralizációs folyamatot is, melyről már a 17. században is vitairatok szóltak. A legnagyobb elszakadás azonban a 20. század elején következett be az avantgárd művészettel. Kiemelt helyet szánok Uitz Béla művészetének, aki moszkvai útjai során több „ikonanalízist” festett, de más műveiben is megtalálható az egykori szakrális témák „hétköznapi” megfogalmazása.

